

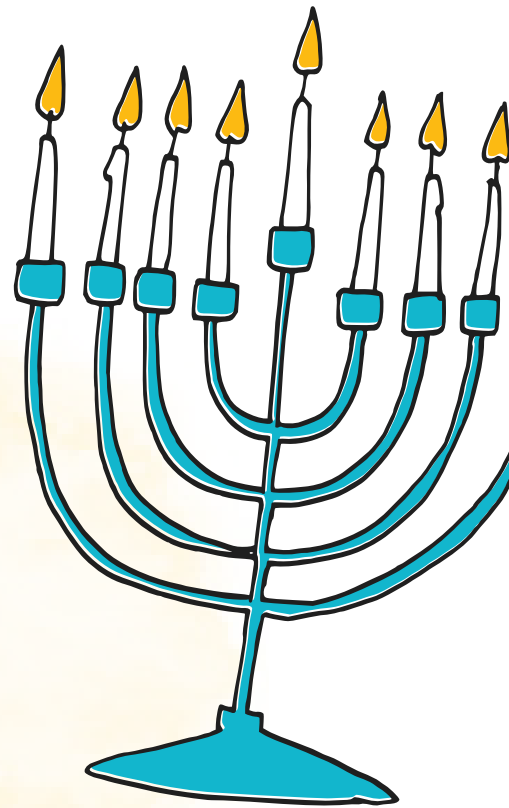

בית של אור

איחוד משפחתי לחנוכה

מבית קהלים - בית לתוכן יהודי

חנוכה הוא חג של בית. נר איש וביתו. אבל חנוכה הוא גם חג של אור, שמחה, הווי משפחתי, טיולים וסופגניות ואפילו פסטיבלים.. בשונה משנה "רגילה", הקורונה החזירה את כולנו הביתה וכינסה אותנו 'איש וביתו' לאור הנרות. זו הזדמנות ללימוד ומפגש משותפים, לשיח - איש - אשה - וביתם על ילדיהם ומשפחתם, שיח שעשוי למלא אותנו בשפע של אור. בקובץ זה התאגדו יחד רבנים ורבניות חברי "קהלים" למפגש ולימוד יומי סביב הנרות. מפגש שיכול לתת ערך מוסף להדלקה המשפחתית. מי שיעקוב יגלה שעל אף שהדברים נכתבו בנפרד - יש ביניהם דיאלוג מעניין והם משלימים זה את זה. נר איש וביתו, פנים וחוץ, הסיפור ההיסטורי, החברה והמשפחה, הנס ועוד. בין לבין שילבנו גם קישורים לשיורים, סרטונים ואתרים שיכולים להעשיר את הווי החג המשפחתי וגם חידות - שישלימו את ההיבט ההלכתי של חנוכה.

בין העונים על חידות ההלכה ולומדי החוברת

יוג'רלו פליזים של joseph kauffman

תשובות יש לשלוח למייל: quiz123789@gmail.com

התשובות יפורסמו בדף הפייסבוק של קהלים ובמייל לעונים.

« חנוכה שמח!

עריכה: שולמית בן שעה

התמונה להמחשה בלבד.

« אחד בשביל כולם

הרב ליאור לביא

נר ראשון

מהו חנוכה בשבילכם?

הנר הראשון שמאיר לנו בלילה הראשון של חנוכה מבטא עבורי את התעוזה והגבורה של היחיד שעמד מול רבים והרים את נס המרד. ניחשתם למי אני מתכוון?

נכון!

מתתיהו החשמונאי.

האם הייתם מעזים לעשות צעד אמיץ כמו שלו? רבים מדברים כיום בשבח היזמות; אדם בעל יוזמה הוא עצמאי, יצירתי, מוכן לחשוב מחוץ לקופסה. אך הצד השני של המטבע הוא שאדם כזה עלול לחשוב רק על עצמו ולהתעלם מצרכי החברה.

מן הצד השני, יש כאלה המחנכים לעשייה למען הכלל-החברה. חינוך כזה מוציא את היחיד מעולמו הפרטי ומפתח אכפתיות ורוח התנדבות, אך גם כאן, יש למטבע צד שני – היחיד עלול לאבד את מקומו ואת היוזמה האישית שלו. הוא עלול להפוך לבורג קטנטן בתוך מכונה ענקית ולאבד את ייחודיותו.

מתתיהו הוכיח שגם אחד קטן יכול להדליק את לפיד הניצחון. מתתיהו העז, הוא גילה יצירתיות, עצמאות וגבורה ואת כל אלה – רתם לא למען הגדלת שמו או משכורתו אלא למען חירות עם ישראל. ובזכות ההעזה שלו אנו חוגגים את חג החנוכה עד עצם היום הזה. מתתיהו מלמד את כוחו ועוצמתו של אדם אחד, נר אחד ויחיד בלבד.

וכך מלמדים חז"ל:

למה נברא אדם יחידי?

כדי שיאמר בשבילי נברא העולם

(עפ"י סנהדרין לז, א)

נעיין בדברי הרב אלישע אבינר שהרחיב את הדברים:

מתתיהו צריך להיות דגם לחיקוי. הוא מלמד אותנו שלא להפחית בערכנו העצמי ולא לשקוע בהמוניות, הוא קורא לנו להאמין בכוחותינו ובעוצמות הגנוזים בתוכם, הוא קורא ליטול יוזמה אישית, ועם כל זה להמשיך להיות מחובר לכלל ישראל.

מתתיהו מלמד את כולנו שלא להתיימש מהאפשרות לשנות את העולם – הן במישור הרוחני-האמוני והן במישור הלאומי.

(אמונת החינוך, הרב אלישע אבינר, עמ' 312)

- מהו לדעתכם סוד היכולת של אדם יחיד לסחוף אחריו המונים?
- מאיזה גורם יכול אדם יחיד לשאוב כוח במאבקו נגד רבים?
- האם היה רגע בחייכם שהרגשתם שאתם עומדים לבד מול כוחות גדולים מכם? מה העניק לכם כוח באותו זמן?
- אם הייתם יכולים לשאול שאלה אחת את מתתיהו, איזו שאלה הייתם שואלים?
- לאור מה שלמדנו, מדוע נברא אדם יחידי?

פינת ההלכה

הרב יצחק נריה

לא בני המשפחה אומרים הלכה, חושבים לזמנים ולזמנים... 2 פרטים...

שאלה < בהדלקת הנרות, מברכים ג' ברכות "להדליק נר של חנוכה" "שעשה ניסים לאבותינו" וברכת שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה? באיזה מקרה אדם שהדליק בבית כנסת יברך שוב בביתו שלוש ברכות? ובאיזה מקרה הוא יברך רק שתי ברכות? למה?

נר שני - שבת חנוכה

« כמה אור!! »

הרבנית שולמית בן שעה

ח-נ-ו-כ-ה חג של אור בתוך החורף, חג של אור בתוך החושך, חג של אור בלילות האפלים ביותר בשנה, חג של אור בעיצומה של השיגרה..

מה שיפה בחנוכה (כמו גם בחגים האחרים) ☺ זה השילוב בין הכללי לפרטי – אישי.

חנוכה הוא חג כללי – חג של ניצחון המכבים – הכהנים הגדולים, המבטאים את הטוב והטהור, על היוונים המביאים לידי ביטוי את אחת מארבעת המלכויות שעומדים לרועץ לישראל, שמסמלים את תרבות הגוף הירודה, הבהמית, הנמוכה שבנמוכות.

אבל חנוכה הוא גם חג פרטי – אישי – נוגע.

החנוכה היא כנגד מנורת המקדש, ובמנורה היו שתי בחינות של אור – אור עליון – "גבוה מעל גבוה" – אור "אלוקותו יתברך" אבל בו בעת יש במנורה גם אור קטן – אור שמאיר ליהודי גם בתוך החושך.

מאז שחרב המקדש – אין אור המנורה.. אבל שתי בחינות האור נשארו לנו בשני זמנים.

האור הגבוה הוא אורה של שבת קודש, יום שבו יהודי יכול להרגיש את מלוא האור של האלוקות.

האור הקטן – הוא אור החנוכה – אור שיכול להאיר גם במדרגות הנמוכות והשפלות, אור שיכול להאיר גם בעיצומו של החושך, גם כשיהודי בכלל לא רואה שיש פתח של אור...

כותב הנתיבות שלום, "כי אשב בחושך ה' אור לי" – זה אור החנוכה, גם כשיהודי נמצא בחושך יש בחינה של אור.

וראו איזה פלא – על אף שאת שבת קודש לצערנו לא כל ישראל שומרים.. הדלקת החנוכה – התקבלה הרבה פעמים כמסורת גם אצל היהודים הרחוקים ביותר.. גם מי שלא זוכה לאור העליון של המנורה, לא מוותר על האור הקטן שלה – לא מוותר על נקודה של אור אלוקות גם כשהוא רחוק..

אבל גם אנחנו.. מי מאיתנו לא מרגיש מדי פעם שהוא נמצא בחושך? מי לא מרגיש שהוא צריך לטיפה של אור???? בדיוק בשביל זה ניתנה לנו אורה של החנוכה.

"ועניין לראותם הוא לפי שהאור הזה הארתו היא בנשמה, שמאיר את נשמת היהודי באור האלוקות. נמצא שעיקר נרות חנוכה הוא לראותם, שעל ידי הראיה חודר האור הזה להאיר הנשמה.." (נתיבות שלום לחנוכה)

« והנה תרגיל לכבוד שבת חנוכה... »

נסו גם אתם!! שבו בשקט אל מול הנרות והתבוננו בהם. נסו להפנים את האור שבהם לתוכם פנימה, נסו לחוש איך כל טיפה של אור מאירה חלקים אחרים בנפש, וכיצד אור הנרות חודר גם למקומות החשוכים והאפלים ביותר ומספק לכם הארה שבעז"ה תספיק לשנה שלמה.

פינת ההלכה

הרב יצחק נריה

לא בני המשפחה אומרים הלל, חושבים לזוהר ולנאמנות...?

שאלה > בכל יום בתפילה אנחנו אומרים הלל שלם בברכה, למה בחול המועד פסח אומרים חצי הלל [אשכנזים מברכים עדות המזרח ללא ברכה] וחנוכה שהוא חג מדרבנן אומרים שמונה ימים הלל שלם בברכה

חנוכה שמח ושבת שלום!!!

« נר איש ובית

הרב יאיר בינשטוק

נר שלישי

אם חשבנו שמצוות זה משהו שמקיימים רק בני אדם יכול להיות שטעינו... הרי בגמרא במסכת שבת כתוב בפירוש:

תנו רבנן: מצות חנוכה נר איש וביתו.

כן כן, קראתם נכון, את מצוות החנוכה מקיימים על ידי הדלקת נר, מי? האיש, והבית שלו!
טוב, נו, אז עכשיו תגידו שפשוט שהכוונה כאן לאיש ולכל בני הבית שלו, אולי לאישתו שנקראת במקורותינו 'ביתו'.
אני מסכים, ברור שהברייתא רוצה לומר שבכדי לצאת ידי חובת המצווה, מספיק נר אחד, לא משנה באיזה יום מימי החנוכה, בכדי לפטור את בעל הבית ואת כל בני ביתו, בסדר. אבל שימו לב שכשההלכה נכתבת לבסוף ב'שולחן ערוך' עד כמה חשוב היכן אנחנו ממקמים את החנוכיה ביחס לבית שלנו!

"נר חנוכה מניחו על פתח הסמוך לרשות הרבים מבחוץ...
ואם היה דר בעלייה שאין לו פתח פתוח לרשות הרבים מניחו בחלון הסמוך לרשות הרבים. ובשעת הסכנה שאינו רישאי לקיים המצות מניחו על שלחנו ודיו..."

שולחן ערוך, אורח חיים, סימן תרע"א, סעיף ה

יפה, הצלחתם למצוא את ההגדרה שמתאימה לבית שלכם? איפה אתם גרים? סמוך לרשות הרבים? בעליה (קומה גבוהה)? או שאולי בכלל המנהג שעבר במסורת המשפחתית הוא להדליק בתוך הבית פנימה?

אין ספק שיש כאן עיסוק רחב בשאלה איפה החנוכיה ואיפה הבית...
עכשיו כבר ניתן להעלות שאלה משמעותית לדיון:

אם המלחמה של המכבים ביוונים נערכת בחוץ, בשדות ובין ההרים, והנס של פח השמן שמספיק לשמונה ימים מתרחש בבית המקדש, אז למה כל כך חשוב שהחנוכיה תונח ממש בפתח הבית הפרטי של כל אדם ואדם?

אחרי הדיון המשפחתי כדאי להביט במקור המעניין הבא, אולי הוא ייתן עוד כיוונים למחשבה:

עמדו וגזרו כל בן ישראל שעושה לו בריח או מסגור לפיתחו (כל מי שינעל את פתח ביתו) ידקר בחרב, וכל כך למה?
כדי שלא יהיה לישראל כבוד ולא רשות (צניעות).
שכל בית שאין לו דלת אין לו כבוד ולא צניעות, וכל הרוצה ליכנס נכנס בין ביום ובין בלילה.

(מדרש מעשה חנוכה, מופיע בספר אוצר המדרשים)

- מה מנסים להרוויח היוונים כשהם אוסרים על בני ישראל לשים מנעול בפתח הבית?
- איזו תחושה היתה לנו אם כל אחד היה יכול להיכנס לבית שלנו מתי שהוא היה רוצה?
- אילו גבולות נוספים שאינם מוחשיים, כיזיים, מקנים לנו את תחושת הביטחון של הבית?
- ולבסוף – איך החנוכה המונחת בפתח הבית עוזרת לנו לחזק את יסודות הבית שלנו?

(שימו לב, המשך הדיון החשוב הזה מחכה לכם בימים הבאים... הישארו איתנו!)

הכי מתאים לסיים בשיר הנפלא
של ישי ריבו – **לשוב הביתה**, תהנו!

פינת ההלכה

הרב יצחק נריה

לא בני המשפחה אומרים הלכה, חושבים ופונים ואז אומרים...
...אומרים דברי

שאלה > השולחן ערוך פוסק להלכה שהסעודות בימי החנוכה הן סעודות רשות, ואם אומרים דברי תורה שירות ותשבחות זה נהיה סעודת מצווה, האם יש מקור למנהג אכילת הסופגניות? האם יש דעות שיש מצווה לאכול בחנוכה?

שיהיה לכם חנוכה נפלא ומלא אור של בית!!

נר רביעי

«הנס המובן מאליו

הרב יוני לביא

קראו בבקשה יחד את השיר הבא:

אף פעם לא קרה לי נס / יוסף רזניק

אף פעם לא נפלתי מצוק ולא הייתי טבוע
אף פעם לא שתיתי אקונומיקה ולא ניצלתי מפיגוע
אף פעם לא נכנסתי בטעות לרמאללה ויצאתי בסתר
אף פעם לא נפל עלי פצמ"ר במרחק חצי מטר
אף פעם לא תפסתי טרמפ ב-3 בלילה בסוף העולם
אף פעם לא היה לי גידול ממאיר שפתאום נעלם
אף פעם לא נולד לי בן אחרי שחיכיתי המון שנים
אף פעם לא ראיתי רוח הקודש אצל רבנים.
אבל...

הרבה פעמים ראיתי את ה' בפרטים הקטנים
הרבה פעמים ראיתי מדרכי מסקל אבנים.
הרבה פעמים ראיתי תפילה מתקבלת
הרבה פעמים שמתי לב איך נפתחת לה דלת
הרבה פעמים סתם ראיתי משהו שעשה לי את היום
הרבה פעמים אלה היו ציפור ופרח או מילה אחת שהיתה במקום
הרבה פעמים זה היה פשוט ענין של הרגשה
הרבה פעמים זה רב או חבר שנותרן זווית ראייה חדשה
הרבה פעמים הדברים הסתדרו בדיוק כמו שרציתי
הרבה פעמים חיפשתי תשובות - ומצאתי
הרבה פעמים ראיתי את זריחת השמש
אחרי שהכול היה נראה אבוד אמש
הרבה פעמים קרו לי כל מיני "צירופי מקרים"
והרבה פעמים הם היו באמת מוזרים
הרבה פעמים חיפשתי משהו ובסוף פגשתי אותו ברחוב.
הרבה פעמים ראיתי את הרע מתברר כטוב
הרבה פעמים קיבלתי כוח לעמוד בקשיים
הרבה פעמים חשבתי - אולי בעצם הנס הוא הטבע של החיים

- מהי ההגדרה של נס לדעת רוב האנשים? <<
- האם גם לכם קרה פעם נס מהסוג הזה?
- מה החידוש של השיר ביחס להגדרת הנס?
- כיצד ההבנה הזו עשויה להשפיע על החיים שלנו?

קישורים מומלצים:

עשרה רעיונות מאירים למשפחה מדליקה

אוסף סרטונים לחנוכה

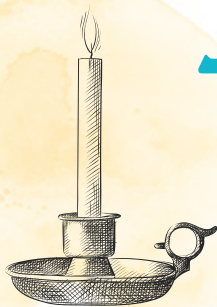
פינת ההלכה

הרב יצחק נריה *לא בני המשפחה אומרים הלכה, חושבים ופונים ואז אומרים פנימי...*

שאלה < המנהג בערב שבת, קודם כל להדליק את נרות החנוכה ואז האמא מדליקה את נרות השבת, מה הסיבה למנהג הזה, ומה עושים אם יש הדליקו קודם את נר השבת? [איש או אישה]

« נר לרגלי דבורך

הרב אביחי קצין

נר חמישי

מצוות התורה מוטלות בדרך כלל על היחיד או על הציבור. שונה היא מצוות הדלקת הנרות בחנוכה בכך שבבסיסה היא מצווה משפחתית: "מצות חנוכה נר איש וביתו". (שבת כא,ב). בהדלקת נר אחד יוצאת כל המשפחה ידי חובה. כך ניסח את החובה הרמב"ם בהלכות חנוכה:

"מצותה שיהיה כל בית ובית מדליק נר אחד בין שהיו אנשי הבית מרובין בין שלא היה בו אלא אדם אחד"

(הלכות מגילה וחנוכה ד,א).

הגאון רש"ז אויערבך הסיק מניסוח זה שתי מסקנות:

האחת שמצוות נר חנוכה מותנית בבית פיס, לכן מי שאין לו בית (למשל הומלס המתגורר בגן העיר) יהיו פטור.

השניה, שאם מישוה מבני המשפחה נמצא בארה"ב, יצא ידי חובה בהדלקה המשפחתית, למרות שבזמן ההדלקה אצלו עדיין לא היה זמן החיוב.

אין ספק שמקומו המרכזי של הבית בחנוכה נובע מכך שבהדלקה אנו מתחברים לבית המקדש, נגדו היתה המערכה. בהדלקת הנרות בבית אנו מציינים את הכמיהה לכך שביתנו יהיה מקדש מעט. בחינת "שבתי בבית ה' כל ימי חיי".

הרוצה לדעת מה המענה המרכזי לתרבות יוון, יעיין בפרקי אבות ויחפש מה היה המסר שהעבירו לנו חכמי דור החשמונאים. יוסי בן יועזר אומר: "יהי ביתך בית ועד לחכמים" ושותפו יוסי בן יוחנן אומר: "יהי ביתך פתוח לרווחה".

שניהם מתרכזים בנושא אחד: הבית. בזמן שבו רוח יוונית נושבת ברחוב עלינו לחזק יסודות הקדושה של הבית: לימוד התורה מחד, ועשיית חסד מאידך.

גם בדורנו, שבו רוח מערבית שוטפת מבחוץ עלינו לראות את הדלקת נרות החנוכה כאות לחיזוק אדני הבית בתורה ובחסד.

« • באלו מובנים אנו יכולים להשוות את תקופתנו לתקופת ההתייוונות?

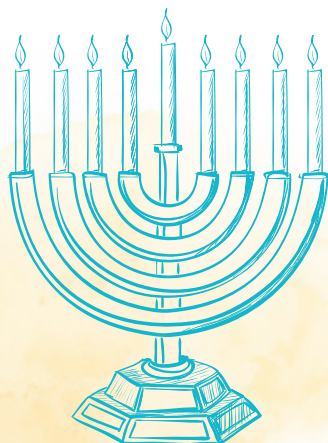
• במה שונה דרך השפעת הרוח הזרה היום מתקופת החשמונאים?

• כיצד אנו מתמודדים עם השפעת הרוחות הזרות הללו?

• כיצד נר חנוכה יכול לסייע לנו בהתמודדות הזאת?

הרוחות הסוערות סביב משפיעות לא רק על הבית אלא גם על נפשו של האדם. בשיר נפלא שר יוני גנוט את שיר החיפוש של האדם היהודי אחרי האור האלוקי. וגם הוא מדבר על הנר. האם אתם מוצאים קשר בין השיר לבין האור של הנרות?

מול שקיעה גדולה אני מתנודד מבקש את אורך
בתוך ים סוחר של שכחה שוב ניצבתי מולך
כל הבריתות כבר עפו ברוח, ברוח הזמן
זה פלא גדול שאני עוד זוכר איך נשבעתי לך
נשבעתי ואקיימה לשמור משפטי צדקך

בסוף יום סגריר אני פתאום שר את השיר מהגן
מזכיר לעצמי ללמד אותו גם את בני הקטן
כל הקשרים הם מעמסה במשא ומתן
זה פלא גדול שאני עוד שר נשבעתי לך

נשבעתי ואקיימה לשמור משפטי צדקך

נר לרגלי דברך ואור לנתיבתי
נשבעתי ואקיימה לשמור משפטי צדקך

פינת ההלכה

הרב יצחק נריה

לא בני המשפחה אומרים (הלכה), אומרים (לנו) ואז אכיל 2 פרטים...

שאלה > נוהגים להדליק נרות בבית הכנסת, בשביל אורחים, בגלל שיש הרבה אנשים בבית הכנסת וגם זכר למנורת המקדש, בתקופה זו של הקרונה האם מניין רחוב צריך להדליק נרות ברחוב?

«למה בעצם חוגגים את חנוכה?»

הרב חגי לונדין

נר שישי

« אחרי ששה ימים הגיע הזמן לשאול את עצמנו – למה חוגגים בכלל את חנוכה?? »

הרי ניסים כדוגמתו של כח השמן (כמו הניסים שעשו אליהו או אלישע) או ניצחונות צבאיים מזהירים (כמו יהושע בן נון לדוגמא..) היו מאז ומעולם?

« בואו נשאל שאלה מקדימה – מה אתם יודעים על הרקע ההסטורי של חנוכה? מה בדיוק קרה בחג הזה חוץ מנס כח השמן? »

כדי להבין את מלוא משמעותו של החג יש צורך להרחיב מעט ברקע ההיסטורי-רוחני של התקופה: לאחר חורבן בית המקדש הראשון יוצא העם לגלות בבל, אשר במהלכה נשמטת ההגמוניה העולמית ממלכות בבל כאשר היא נכבשת בידי מלכות פרס. הצהרת כורש מאפשרת את עליית זרובבל ולאחריה את עליית עזרא ונחמיה, ובעקבותיהן את כינון בית המקדש השני ובניית חומות ירושלים, מה שמביא ליצירת אוטונומיה יהודית רוחנית בארץ ישראל תחת שלטון פרס. כמאה שנים מאוחר יותר זורחת שמשה של מלכות יוון, והמזרח התיכון כולו, וירושלים בכללו, נכבש בסערה בידי אלכסנדר מוקדון. לאחר מותו מתעורר סכסוך ירושה מתמשך ובסופו, בית סלקוקס, בעל שושלת האנטיוכוסים, מקבל את השליטה באזור סוריה-ארץ ישראל. המשמעות המרכזית העולה מכל הנתונים ההיסטוריים הללו, היא כי בינות לכל התהפוכות העולמיות עם ישראל נותר פסיבי, כבוש וחסר ריבונות. היישוב היהודי בארץ ישראל זוכה לכל היותר לאוטונומיה דתית הנתונה בתחילה תחת שלטונה של מלכות פרס ולבסוף מלכות יוון. כלומר, סיפור החנוכה מתרחם לאחר שדורות על דורות אין עצמאות מדינית.

ואכן לאחר מאות שנים של ניוון לאומי, התפיסה התודעתית הנה בהתאם: בתחילתו של מרד המקבים אין מדובר על דרישה לעצמאות מדינית, אלא על מלחמה על זכויות דתיות בלבד - מלחמת דת פרטית ולא מעבר לכך.. הדבר מתבטא בנאומיו של יהודה המקבי, המכריז כי מטרת המלחמה היא על כך ש"אנו נלחמים על נפשותינו ועל חוקינו" (מקבים א).

אולם מכאן ואילך הדברים מתפתחים אחרת. מלחמת הגרילה שמוביל יהודה המקבי כנגד גיסות יוון, קוצרת הצלחה, ולפתע, לאחר שלוש שנות לחימה, מוצאים עצמם החשמונאים לא רק משוחררים מן הכפייה היוונית, אלא אווזים בשלטון הלאומי בארץ ישראל. לאחר מכן, כאשר מגיע גיס חדש מיוון ומציע לעם אוטונומיה דתית - לא מסתפקים המקבים בכך אלא פותחים במלחמת התשה, הנמשכת כעשרים וחמש שנה, עד סיומה בניצחונם המלא ובמינויו של שמעון, האחרון לבית חשמונאי שנותר, לנשיא יהודה. כך הם מגיעים לכינונה של מלכות ישראל העצמאית. בחג החנוכה התפתחה למעשה התודעה הממלכתית פעם ראשונה מאז חורבן הבית הראשון.

חג החנוכה הוא לא רק חג "נס כח השמן" והוא אפילו לא חג הניצחון במלחמה. חנוכה הוא חג העצמאות של בית שני, חג המהפך התודעתי שנחקק בנפש האומה מתפיסה כרטיית-דתית לתפיסה כללית-לאומית. מכאן ואילך, עתידה מנורת חנוכה להזכיר לנו את החלום להקים מחדש את מלכות ישראל. בימים ההם בזמן הזה.

« ומה דעתכם על כך? האם אנחנו רוצים להישאר בזיכרון של נס כח השמן או שואפים לכי-
נונה של מלכות ישראל? »

קישורים מומלצים:

חנוכה – הסיפור ההסטורי

פינת ההלכה

לא בני המשפחה אומרים הלכה, חושבים לזוהי ואזכיר פנימי...

הרב יצחק נריה

שאלה > את נרות החנוכה צריך להניח מעל ג' טפחים [כ-30 ס"מ] ולא מעל עשרים אמה [עשרה מטרים] כי מעל גובה כזה העין לא שולטת ואין בזה פרסום הנס כראוי. מה יעשו אנשים שגרים בבית רב קומות מעל גובה עשרים אמה?

« היחיד והחברה

הרב אהרון כהן

נר שביעי

כבר ראינו בימים הקודמים כי מצוות חנוכה היא מצווה של בית. בפתח הבית מדליקים את החנוכיה, מנגד גם אחת מן הגזרות אשר גזרו היונים עסקה בפתח הבית, נזכיר לעצמנו שוב את דברי המדרש:

”אמרו (היוונים): בואו ונחדש עליהם גזירות עד שיבעטו באלהיהם ויאמינו בעבודה זרה שלנו.

עמדו וגזרו כל בן ישראל שעושה לו בריח או מסגור לפיתחו ידקר בחרב, (להוריד את הדלתות של הבתים). וכל כך למה כדי שלא יהיה לישראל כבוד ולא רשות (צניעות). שכל בית שאין לו דלת אין לו כבוד ולא צניעות וכל הרוצה ליכנס נכנס בין ביום ובין בלילה”

« מה לדעתכם ביקשו היוונים לעשות? האם עקירת הדלת משפיעה על הזהות שלנו? איפה דלת הבית בימינו? איפה אתם שמים את הגבול בין החוץ לפנינים?

פעמים רבות אנו פותחים את דלתות ביתנו להשפעה של החוץ עד כדי כך שאנו מאבדים את ייחודינו ואת זהותנו הפרטית. חג החנוכה מלמד אותנו איך מדליקים אור בפתח הבית, איך דואגים שהבית שלנו יאיר כלפי חוץ ולא יהיה מואר מן החוץ.

הרב קוק מלמד כי גם אדם חברותי צריך לדעת היכן עובר הגבול בין חברתיות לבין איבוד הזהות העצמית, וכך כותב הרב:

”ריבוי הרעים בתוך הבית, התערבם ביותר מהמדה הראויה, מביא שהאדם לא יהי מתיחד בהנהגת ביתו כפי רוחו הוא כ”א כפי רוח הרעים הבאים בתוך הבית”

הכנסת אורחים היא מידה נפלאה, מידתו של אברהם אבינו. אך מה קורה כאשר האדם לא יודע לשים את הגבול ומטשטש לחלוטין בין האורחים והשפעתם לבין הרוח המיוחדת לביתו??

ממשיך ואומר הרב קוק כי:

”ראשית הנפילה היא רק בעזוב האדם את הכרתו ונסמך להיות מחקה את אחרים.”

כאשר האדם שוכח מי הוא ועסוק כל העת בחיקוי אחרים, עד כדי כך שהגבול בינו לבינם מטשטש – זהו ראשית נפילתו של האדם. ולמעשה מדגיש הרב:

”ע”כ תהי’ הרעות רק מקיפה את ביתו, בא אל תוכו ג”כ בזמנים נאותים, ולא ירבה אותם בתוך הבית, למען לא יתבטל רשותו הפרטי משלטונו הגמור”.

הרעות – החברות, חשובה מאוד אך חשוב שהיא תקיף את הבית ולא תתערבב איתו. למעשה הרב קוק מזהיר כי כאשר האדם חיי את חייו מתוך מבט מתמיד על החוץ, מתוך חשיבה מתמדת על דעת החברה, הוא עלול לאבד את זהותו האישית ולחיות כל הזמן רק ע”פ תגובת האחרים.

לצורך כך – יש חשיבות גדולה לפתח הבית. פתח שמהווה את הגבול העדין אך הברור בין הפנים לחוץ. את הפתח הזה אנו מאירים, והאור מאיר מתוך הבית החוצה – ולא חלילה להיפך.

« האם אתם מזהים גם את הסכנה עליה מדבר הרב קוק? כיצד אתם מצליחים להאיר את הפתח? »

פינת ההלכה

לא בני המשפחה אומרים הלכה, חושבים לנפש ולאפיס צרכים...

הרב יצחק נריה

שאלה > בתפילה ובברכת המזון אנו מוסיפים "על הניסים" מה יעשה מי ששכח להזכיר בתפילה או בברכת המזון? באיזה ברכה אחרונה אין תוספת של "על הניסים"?

נר שמיני

« פנים וחוץ

הרבנית ד"ר חנה קטן

בחנוכה קבעו חז"ל הדלקת נרות בטפח הסמוך לפתח הבית מבחוץ, זיכרון כפול – לבני הבית הנכנסים ויוצאים ולעוברים ושבים. הפנים והחוץ מתמזגים יחד בזיכרון הנס.

« ובכל זאת, מה העיקר? האם החוץ או הפנים?

מנר חנוכה עולה באופן ברור כי העיקר הוא הפנים: כאשר אין אפשרות להציג את הנרות ליד הפתח – מנציחים את הנס בפנים – 'על שולחנו ודיו', שהרי עיקר המצווה הוא 'נר איש וביתו'.

זה שהעיקר הוא הבית בא לידי ביטוי בהלכה נוספת, הפוכה. במקרה שאדם צריך לבחור בין נר שבת לבין נר חנוכה (כי אין לו כסף לשתי נרות) – נר שבת עדיף משום שלום ביתו.. כרסום הנס והגבורה האלוקית וזיכרון מסירות הנפש של עם ישראל בימים ההם ובזמן הזה נדחים מפני הצורך שיהיה אור בבית בליל שבת. האור הזה הוא אור המשפחה היהודית, הוא מה שעושה את ליל שבת למה שהוא – הערב המרכזי של השבוע – הערב המרכזי של המשפחה. לא לשווא מספרים יהודים שהתקרבו ליהדות, שהפעם הראשונה שבה עם סעדו סעודת ליל שבת כדת וכהלכה נגרם להם הלם תרבותי אמתי – השילוב של קדושה ושל משפחתיות ושל עונג שבת וכבוד שבת ודברי תורה ושירי שבת הוא משהו שאנחנו, שומרי שבת וקוראי עונג, צריכים לדעת להעריך אותו כראוי.

וכמובן שעדיף לזכות לכל העולמות – להאיר פנימה ולהאיר החוצה, לפרסם את הנס ולחזק את המשפחה, ולדעת שאנחנו חלק משרשרת הדורות שמעבירה את הנרות הללו לדורות הבאים...

« איפה אתם מניחים את נרות חנוכה? האם הם בעיקר פונים פנימה או החוצה?

האם אתם מדליקים בפתח או במקום אחר?

כיצד משלבים בין ההארה כלפי פנים לבין ההארה כלפי חוץ?

ולקינוח נספר סיפור. סיפור שמחבר בין נרות המונחים על השולחן ברוסיה לבין נרות הזוהרים בחלון במדינת ישראל.

♥ על לביבות ולבבות ♥

טוב טוב טוב, נקשתי בעדיניות על הדלת. אמא ואבא חיכו אלי חיוך מעודד. זו הפעם הראשונה שאני משתתף בפעילות של ארגון "להתחבר ללב". הרעיון להפגיש בין שכנים, להפיר אותם ולהתחבר אליהם קסם להורי. וכו', מצידים בערכות ובהן חנפיות, נרות, וחברות על חנכה מטעם הארגון, בתוספת לביבות טעימות שאמא טגנה, יצאנו למשימה. "הם לא עונים", לחשתי, "אולי גלד לבית אחר?"

"נִסָּה שׁוּב", הִצִּיעָה אִמָּא. וְאֲנִי נִקְשָׁתִי שׁוּב, מַעֲט יוֹתֵר חֲזָק.

"כָּבֶד חֲמִשׁ-עֶשְׂרֵה שָׁנָה אֲנִי גָרִים בְּשִׁכּוּנָה וּמַעֲוֹלָם לֹא דִפְקָתִי עַל הַדֵּלֶת הַזֹּאת, לְחֹשֶׁה אִמָּא, וּבְעֵצָם גַּם לֹא עַל הַרְבֵּה דִלְתוֹת אַחֲרוֹת..."

"וְאִם לֹא יֵרָצוּ לְהִכְנִים אוֹתִי פְּנִימָה?" שָׁאַלָה רוּתִי וּבִטְאָה גַם אֶת חֲשׁוֹנֵתִי.

בְּדִיּוֹק בְּאוֹתוֹ רָגַע שְׁמַעְנוּ צַעֲדִים קְרָבִים. "מִי שָׁם?" בָּקַע הַקּוֹל מֵעֵבֶר לַדֵּלֶת.

"זוֹ אִשָּׁה זָקְנָה וּמִשְׁעֵמָמֶת, בּוֹאוּ גֵלְדֵּךְ לְבֵית אַחֵר", לְחֹשֶׁה רוּתִי בְּאִכְזָבָה וּמִשְׁכָּה אֶת אֲבֹא בְּשִׁירוֹלוֹ.

"זֶה אֲנִי, הַשִּׁכְנִים שְׁלָכְכֶם מִהַבְּנִין מִמּוֹל", עָנְתָה אִמָּא וְנִשְׁמָה נִשְׁמָה אַרְכָּה.

שְׁמַעְנוּ צִלִּיל שֶׁל מִפְתָּח מְסֻתָּבֵב וְהַדֵּלֶת נִפְתְּחָה מַעֲט. לְהַפְתָּעֵתִנוּ הִצִּיץ מִפְתָּח הַדֵּלֶת רֹאשׁוֹ שֶׁל אִישׁ זָקֵן. הוּא נָעֵץ בְּנוֹ מִבֶּט מִמֶּשֶׁךְ. הָאִמָּת הִיא שְׁחֻשָׁתִי מִבִּישׁ. מָה אֲנִי עוֹשִׂים פֹּה בְּכָלֵל? אוּלֵי מוֹטֵב הִיָּה לְהִשָּׂאֵר בְּבֵית מוֹל הַנְּרוֹת הַמְּאִירִים?

הַזָּקֵן הִתְבּוֹנֵן בְּנוֹ עוֹד כְּמָה רָגָעִים וְאִזְ חִידָה חִידָה רָחֵב וּפְתָח אֶת הַדֵּלֶת לְרוּחָה.

"בּוֹאוּ, הַכֶּנְסִי", הוּא בָקַשׁ, וְאַחֵר קָרָא אֶל תוֹךְ הַבֵּית: "גִּיטָה... גִּיטָה... בּוֹאִי תִרְאִי, בּוֹאוּ אוֹרְחִים, הֵם הֵבִיאוּ חֲנֻכִּיָּה וּלְבִיבוֹת..."

וְכֵן הִתְיַשְׁבּוּ בִּסְלוֹן שֶׁל מִשְׁפַּחַת מְנַדְלוֹבִיץ'. דָּב מְנַדְלוֹבִיץ' הוֹצִיא מִהַעֲרָכָה אֶת הַחֲנֻכִּיָּה וְהַעֲמִיד אוֹתָהּ עַל אֶדְנֵי הַחֲלוֹן. הוּא הִדְבִּיק בְּיָד רוֹעֶדֶת שְׁנֵי נְרוֹת צְבָעוֹנִיִּים, אֶחָד מֵהֶם הִיָּה הַשְּׁמֶשׁ.

אֲבֹא הוֹשִׁיט לוֹ בְּרֶכּוֹן וּבוֹ בְּרִכּוֹת הַהִדְלָקָה.

"שְׁעִשָּׂה נְסִים לְאַבּוֹתֵינוּ בַּיָּמִים הָהֵם בְּזֶמַן הַזֶּה..." רָעַד קוֹלוֹ שֶׁל דָּב.

"שֶׁחֲחִינוּ וְקִיָּמְנוּ וְהִגִּיעָנוּ לְזֶמַן הַזֶּה", מַחְתָּה גִיטָה דִּמְעָה.

שָׁרְנוּ עִם דָּב בְּקוֹל עֲלִיז אֶת 'מַעֲזֵ צוּר' וְאֶכְלָנוּ יַחַד לְבִיבוֹת.

"כְּמָה טוֹב שֶׁבָּאתֶם, זֶה מִמֶּשׁ נִסְ חֲנֻכָּה בְּשִׁבְלֵנוּ", אָמַר דָּב. "אַתֶּם יוֹדְעִים, בְּגִילָנוּ יֵשׁ הֶמּוֹן טְרָדוֹת וְעִסּוּקִים שְׁלוֹקִים זְמַן וְכוּחַ... נוֹ, הַיּוֹם לְמִשְׁלַל גִּיטָה לֹא חֻשָּׁה בְּטוֹב, אִזּוֹ הִלְכָנוּ לְמִרְפָּאָה, חֲכִינוּ בַּתּוֹר, קָנִינוּ אֶת הַתְּרֻפּוֹת, וְעַד שֶׁחֲזַרְנוּ הַבֵּיתָה וּבִשְׁלָנוּ קֶצֶת אֶכְלָנוּ וְהִלְכָנוּ לְנוֹחַ..."

מִי בְּכָלֵל זָכַר שֶׁהַיּוֹם נִרְאֶשׁוֹן שֶׁל חֲנֻכָּה?

כָּל אוֹתוֹ הַזְּמַן לֹא הִסִּירָה גִיטָה אֶת מִבְּטָה מִהַנְּרוֹת הַדוֹלִקִּים. נִרְאָה כְּאִלוּ הִיא נִמְצָאת בְּעוֹלָם אַחֵר, רָחוֹק.

אֲבֹא הִתְבּוֹנֵן בְּעֵרְכוֹת שֶׁהִמְתִּינוּ לְהֵאִיר לְשִׁכְנֵים נוֹסְפִים. הוּא נִגַּשׁ לְדָב וְלָחֵץ אֶת יָדָיו בְּחֻמִּימוֹת, וְרוּתִי הִתְקַדְּמָה לְכוּן הַדֵּלֶת. וְאִלוּ אִמָּא הִסְסָה אִם לְגַשֵּׁת לְגִיטָה אוֹ לְהִנִּיחַ לָהּ לְהִתְיַחַד עִם הַנְּרוֹת.

לְפֶתַע הַפְּתָה גִיטָה אֶת מִבְּטָה מִהַנְּרוֹת וּפְתָה אֶלֶינוּ. "אוֹי, חֲפּוּ. אֵל תִּלְכוּ", הִיא בָקַשָּׁה, כְּמַעֲט הִתְחַנְּנָה. "אַתֶּם הִבַּאתֶם לָנוּ אוֹר גָּדוֹל - מִמֶּשׁ פְּרִסּוֹם הַנֶּסֶם, וְאֲנִי בַּתְמוּרָה אֶתֶּן לָכֶם סְפּוֹר".

כְּשֶׁרוּתִי שְׁמַעָה אֶת הַמִּלָּה 'סְפּוֹר' הִיא שָׁבָה מִהֵרָה וְהִתְיַשְׁבָּה קְרוֹב לְגִיטָה, שֶׁלֹּא לְהַפְסִיד אֶף מִלָּה.

"הֵייתִי יְלִידָה בְּעֶרְךָ בְּגִילְדֵךְ", הִיא לְטִפָּה אֶת צַמְתָּה שֶׁל רוּתִי.

"רוּסְיָה, שְׁלוֹשִׁים מַעֲלוֹת מִתַּחַת לְאַפֶּס. שְׁלֵג כְּבֵד נֶעְרַם בְּרַחוּבוֹת. עֲמַדְתִּי עַל יַד הַחֲלוֹן בְּצַפְיָה".

"נוֹ, אַתֶּם בְּטַח שְׁמַעְתֶּם עַל הַקוֹמוּנִיסְטִים", הִיא פָּתְחָה אֵלַי וְאֶל רוּתִי. "הֵם רָצוּ לְאַבֵּד אֶת תּוֹרַת יִשְׂרָאֵל מִהַעוֹלָם. בְּמָקוֹם לְעַבֵּד אֶת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וּלְכַסֵּם אֶת הַמַּצּוֹת הֵם רָצוּ שֶׁנַּעֲבֹד אֶת

סטלין הרשע. שנהיה קומוניסטים כמותם. חלק מהיהודים, ובתוכם אבא זכרנו לברכה, לא ויתרו על יהדותם. הם ירדו למחתרת, למדו עברית ותנ"ך וקימו מצוות במסירות נפש."

"בדיוק כמו היונים הרשעים והמפכים הצדיקים", התפעלה רותי וזכתה לחיובים מפל עבר. וגיטה המשיכה: "מבעוד מועד התכונן אבא לחג. הוא בקש מיסוף, פעיל במחתרת היהודית שעבד במפעל מתכות, להכין חנפיה פשרה. יוסף הסתתר במפעל בשעות שלאחר העבודה ובמסירות נפש יצר חנפיה נפלאה. אבא הזמין את כל החברים לפרסם יחד את הנס הגדול. באותו היום טרחנו אפוא עליה השלום ואני על הכנת הלביבות, תוך תפלה שעוד נזכה לקים מצוות בלי פחד."

גיטה העיפה מבט אל עבר החנפיה שעמדה על אדן החלון בביתה, נשמה נשימה עמוקה והמשיכה:

"השעה כבר הייתה מאחרת פשאבא הגיע סוף סוף - לבדו. אתם מבינים איזו אכזבה הייתה לילדה קטנה שממתינה בעינים כמהות לאורחים כדי לפרסם יחד את הנס, לשמח ולאכל יחד לביבות מתבלות בתפלה? אבא הניח את החנפיה של 'המסירות נפש' על אדן החלון וקבע בה שני גרות עבים, אחד מהם היה השמש. אחר ברוך בהתרגשות את הברכות."

גיטה מכתה דמעה. "בכיתי לאבא: לא זכינו לפרסם את הנס! אף אחד לא רואה את אור הגר שהדלקנו!"

"אל תבכי גיטליה, לחש לי אבא. יש אחד שכן רואה. בורא עולם מביט בנר שלנו ושמח בבנים שלו שמתאמצים בכל דור ודור לפרסם את הנס ולהודות לו. עוד נזכה לפרסם את הנס בארץ ישראל."

גיטה טעמה מהלביבות שלנו. "טעים ומחמם את הלב!" היא צינה, ואז פנתה לפתע אל דב: "ומה אתה מדבר? שאנחנו נשפח מחנפה? מה פתאום?" ולהוכיח את דבריה הצביעה על חנפיה משונה ממתכת שעליה דבוקים שני גרות עבים מוכנים להדלקה.

"נו גיטה, נו, את יודעת שלא שכחתי. איה אפשר לשפח? רק רציתי לתת לאורחים הרגשה טובה, נו, להתחבר ללב..." צחק דב במבוכה וכלנו צחקנו איתו.

יצאנו לרחוב. מחלונות רבים הבהבו חנפיות מאירות. לפתע שמנו לב שעל אדן החלון של משפחת מנדלוביץ' דולקת חנפית "מסירות נפש" בצורתא עם חנפית "להתחבר ללב". אתם בטח מבינים שהפעם הרגשנו ממש לב אחד.

מתוך "מפגשחג" מבית "בשביל הנשמה" בשיתוף משרד החינוך (הסיפור נכתב על ידי הסופרת מירב מגני)

פינת ההלכה

הרב יצחק נריה

לא בני המשפחה אומרים הלאה, מוסיפים ומוסיפים... 2 פנים...

שאלה < ישנה קושיא מפורסמת של הב"י, למה חוגגים את חנוכה שמונה ימים, הרי היה בכח שמצאו חתום בחותמו של כהן גדול שמן ליום אחד, אם כן הנס הוא רק שבעה ימים ולא שמונה?